

Bacheloroppgave

Sosialt arbeid

SA205S

[Hvilke utfordringer møter barnevernet i arbeidet med ikke-vestlige familier?]

[Jensen, Karina]

[2010]

Kandidatnummer: 1

Innholdsfortegnelse

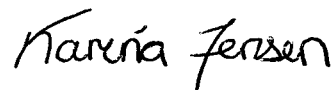
Forord.....	3
1. Innledning.....	4
1.1 Valg av tema	4
1.2 Avgrensninger	5
1.3 Teoretiske og analytiske perspektiver	5
1.4 Disposisjon	6
2. Metode.....	7
2.1 Utvalg	8
2.2 Intervju og informanter	8
2.3 Analyse av data	9
2.4 Validitet, generaliserbarhet og overførbarhet.....	10
3. Empiri og analyse	10
3.1 Kulturelle utfordringer i barnevernet	10
3.1.1 Barneoppdragelse og fysisk avstraffelse.....	10
3.1.2 Ulikt syn på barn og oppdragelse	13
3.1.3 Barn og fritidsaktiviteter.....	15
3.1.4 Kjønn	17
3.1.5 Å leve et såkalt "dobbeltiliv"	19
3.2 Forståelsen av velferdsstaten.....	20
3.2.1 Norge, "honingkrukka"?.....	20
3.2.2 Det fæle barnevernet	22
3.2.3 Forståelse av problemer	23
3.3 Profesjonelle utfordringer	25
3.3.1 Etske problemstillinger	25
3.3.2 Bruk av tolk og kommunikasjon	27
3.3.3 Trusler	28
3.3.4 Betydning av sosialarbeiderens kjønn	29
3.3.5 Å prate med barna	29
4. Oppsummerende analyse og konklusjon.....	30
Avslutning	32
Litteraturliste.....	32
Bøker og artikler	33
Annen litteratur	34
Vedlegg.....	35

Forord

Jeg vil her rette en stor takk til alle informantene jeg har vært i kontakt med. Takk for at dere stilte opp og delte deres erfaringer og kunnskaper med meg. Det var utrolig lærerikt og interessant å snakke med dere.

Jeg ønsker også å rette en stor takk til min veileder Agnete Wiborg for uvurderlig hjelp de siste hektiske ukene!

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Karina Jensen". The script is cursive and fluid.

Karina Jensen

1. Innledning

1.1 Valg av tema

I fjor vinter var jeg så heldig at jeg fikk mulighet til å ha min praksisperiode i sosialt arbeid i India. Jeg og annen student bodde nærmere fem måneder i storbyen Bangalore sør i India, og jobbet i ulike frivillige organisasjoner. Vi jobbet mest med barn, men fikk også muligheten til å møte familier og mennesker både i slummen, på landsbygda, fra middelklassen og overklassen, for å snakke om deres liv og hverdag. Jeg opplevde at våre syn på barn, kvinner og familie var ganske ulikt samtidig som vi også var like på mange områder. Det viktigste for dem var, som for oss, familien. De hadde bare et annet syn på hvordan en familie skulle være og hvilke roller og normer som gjaldt innad i familien.

Denne opplevelsen fikk meg til å tenke på hvordan det er for mennesker med en så annerledes bakgrunn å komme til Norge. Jeg hadde selv følt på kroppen hvordan det kunne være å møte en annen kultur. Det er naturlig at mennesker fra ikke-vestlige land, på samme måte som jeg gjorde, vil møte utfordringer i det norske samfunnet. Det jeg ønsker å finne ut i oppgaven min er hvordan ansatte i barnevernet opplever møtene med ikke-vestlige i sitt arbeid. Fokuset vil være på de ansattes opplevelser, fortolkninger og erfaringer av disse møtene.

Problemstilling:

Problemstillingen min ble som følger: *"Hvilke utfordringer møter barnevernet i arbeidet med ikke-vestlige familier?"*.

Jeg har i min oppgave valgt å bruke begrepet ikke-vestlig. Ikke-vestlige innvandrere brukes om personer fra Øst-Europa, Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia (Bjertnæs 2000). Det var vanskelig å finne et begrep som er beskrivende for hva jeg ønsker å undersøke, men som ikke samtidig er negativt ladet. Statistisk sentralbyrå brukte tidligere begrepene vestlig og ikke-vestlig, men har nå sluttet å bruke dem¹. SSB har heller delt land og verdensdeler opp i to ulike kategorier, der de nevner alle landene i kategorien, i stedet for å bruke et begrep (ssb.no). Det blir imidlertid veldig omstendelig å bruke SSBs to kategorier. I tillegg til dette er ikke-vestlig et begrep de fleste er kjent med. Jeg føler dermed at det er enklere å bruke både i forhold til informanter og lesere av oppgaven.

¹ Dette fordi de mente det vestlige etter hvert ble forstått som noe positivt og høyt utviklet, mens det ikke-vestlige oftere ble forbundet med problemer av ulike slag. Dermed kunne det oppleves som belastende og bli kategorisert som ikke-vestlig.

1.2 Avgrensninger

Det er mange ting som ville vært interessant å undersøke i forhold til barnevernets arbeid med ikke-vestlige familier. Men ettersom oppgaven har et begrenset omfang har jeg vært nødt til å gjøre noen avgrensninger. Jeg har derfor valgt å se på hvilke andre typer utfordringer barnevernet opplever at de møter i arbeidet med ikke-vestlige familier. Barnevernet møter mange utfordringer i sitt arbeid, og det er ikke sikkert de opplever arbeidet med ikke-vestlige som mer utfordrende. Det er heller ikke sikkert at de opplever at ikke-vestlige familier har flere problemer enn andre familier. Jeg er imidlertid interessert i å undersøke hvilke andre typer utfordringer de møter i arbeidet med denne gruppen. Jeg vil se på det som skiller seg ut. I tillegg til de utfordringene alle foreldre møter i forhold til foreldrerollen vil det for mange ikke-vestlige foreldre være en tilleggsutfordring å møte våre ”norske” eller ”vestlige” forventninger til foreldrerollen. Det vil selvfølgelig være store forskjeller innenfor kategorien ikke-vestlige innvandrere. Noen har helt sikkert et ganske likt syn som oss på familien og foreldrerollen.

1.3 Teoretiske og analytiske perspektiver

Jeg finner lite forskning på hvilke utfordringer som utmerker seg i forhold til ikke-vestlige familier i møte med barnevernet. I bøker om etniske minoriteter og barnevern er det likevel de samme temaene som går igjen. Utfordringer i forhold til syn på barn, oppdragelse og bruk av tolk går igjen. Jeg opplevde også i min undersøkelse at dette var temaer som utmerket seg, sammen med en del andre.

I sosialt arbeid er det et ideal å starte arbeidet der klienten er. I arbeid med ikke-vestlige kan dette blir utfordrende, da det kan være vanskelig for sosialarbeideren å forstå hvor klienten ”er”. Det kan være vanskelig å skjønne hvilket perspektiv og forståelse klienten har, og i hvert fall vite hvordan en skal få til en enighet når sosialarbeider og klient har forskjellig forståelse, både på hva som er problemene, hva slags hjelp som trengs, og hva som er målsettingen.

Forskjeller i sosial og kulturell bakgrunn kan få betydning for hvordan vi konstruerer ”de andre”. Våre ideologier med hensyn til familie, barneoppdragelse, likestilling mellom kjønn, toleranse og lignende blir ofte målt opp mot andres praksis. Dette gir grunnlag for å konstruere skiller mellom ”dem” og ”oss”. Negativ stereotypi og diskriminerende praksis er

fallgruver barnevernarbeideren står ovenfor. Negativ generalisering er stereotypier, som vil si forenklete antakelser og fordommer om mennesker ut fra visse kjennetegn. Første skritt for å diskriminere noen er ofte oppdeling av mennesker i "oss"- og "dem"-kategorier. Kategoriene gis ulike verdier, rolle og status. I neste omgang kan de brukes både for å vurdere oss og dem som ulik, og for å legitimere negative stereotypier (Hylland Eriksen & Sørheim 2006). Samtidig som familier med ikke-vestlig bakgrunn er forskjellig fra norske etniske familier, har våre forestillinger og stereotypiseringer om dem betydning for hvor "fremmede" de oppleves.

I arbeidet med ikke-vestlige familier er det også andre fallgruver for barnevernarbeideren. Bredal (2009) mener barnevernet kan komme i tre ulike posisjoner i arbeidet med ikke-vestlige familier. Den første posisjonen handler om at man tar for lite hensyn til familiens kultur. Man mistror foreldrene uten grunn, og griper for raskt inn. Den andre posisjonen handler om at man tar for mye hensyn til kultur og griper inn sent. På denne måten svikter en barna. Den tredje posisjonen er å se på alle problemer som uttrykk for kulturforskjeller. Man tar ikke hensyn til at klasse og diskriminering kan være viktige faktorer. Dette synet gjør at terskelen for å gripe inn kan være både høyere og lavere enn for andre familier. Problemet med dette er at kulturelle utfordringer blir hele forklaringen, og at en ser bort fra forskjeller knyttet til sosial bakgrunn, individuelle forhold og forhold knyttet til eksiltilværelsen.

Selv om man skal være forsiktig med å vektlegge kultur for mye eller for lite, er det viktig med kulturforståelse. Kulturforståelse handler om hvordan kultur er med på å forme vår forståelse av virkeligheten. Vår kultur er formet av den konteksten vi lever i og våre erfaringer i livet. Derfor blir våre oppfatninger av tilværelsen riktig og sanne for oss, men ikke nødvendigvis riktige og sanne for andre. Kulturen er med på å bestemme hvordan vi tolker vår omverdenen på. De fleste opplever sin forståelse som selvsagt, normal og innlysende, og glemmer at våre selvfølgeligheter kan virke ubegripelig for andre. Selv om ikke kultur alene ligger bak de utfordringer barnevernet møter i arbeidet med ikke-vestlige, kan det være viktig å reflektere over eget ståsted (Thomsen og Rød Larsen 1999). Våre respektiver har betydning for hvordan vi forstår "de andre", og hva med deres praksis som fremstår som "unormal" og "avvikende", ut fra hvordan vi forstår verden.

1.4 Disposisjon

Oppgaven er inndelt i fem hovedkapitler. Kapittel 1 består av innledning, valg av tema, problemstilling, avgrensninger i oppgaven og teoretiske og analytiske perspektiver. I kapittel

2 har jeg gjort rede for valg av metode, utvalg, intervjuet, informanter, analyse av data, validitet, generaliserbarhet og overførbarhet. I kapittel 3 presenterer jeg min empiri der jeg legger frem de viktigste temaene fra intervjuene med analyser av hvert tema. I kapittel 4 kommer en oppsummerende analyse, som sier mer om hvorfor akkurat disse temaene ble aktuelle. I kapittel 5 har jeg redegjort for hva jeg er kommet frem til i min undersøkelse.

2. Metode

I alle undersøkelser må en bruke en eller annen form for metode. Metode er en systematisk måte å undersøke virkeligheten på. Metode defineres som *læren om å samle inn, organisere, bearbeide, analysere og tolke fakta på en så systematisk måte at andre kan kikke oss i kortene* (Halvorsen 2002:13). Metoden blir vårt verktøy i arbeidet med undersøkelsen.

Da jeg hadde bestemt meg for hva jeg ønsket å undersøke og formulert en problemstilling, ble det neste spørsmålet hvordan jeg skulle gå fram for å belyse den. Jeg måtte ta stilling til hvilken metode som var mest hensiktsmessig å bruke i undersøkelsen. Ulike metoder gir ulike typer data. Når en skal gjøre undersøkelser står valget mellom bruk av kvantitativ eller kvalitativ metode. Valg av metode kommer an på problemstillingen en har valgt. Er man ute etter å kartlegge, forklare eller forstå? Man må velge den metoden som gir data av størst relevans for problemstillingen (Halvorsen 2002).

Kvantitativ metode ser på antall, utbredelse, og tar utgangspunkt i store utvalg (Thagaard 2009). Kvantitative data får en ved tellinger og målinger, og dataene uttrykkes i tall. Denne metoden blir ofte brukt for å undersøke utbredelsen av et fenomen og analyseres vanligvis statistisk (Fuglseth og Skogen 2007). Fordelen ved bruk av kvantitative metoder er at de har stor grad av objektivitet og reliabilitet og gjør det mulig å generalisere. Ulempene er at man bare oppnår overfladiske svar i form av tall og liten kunnskap om de prosessene som ligger bak

Kvalitativ metode har som mål å utforske meningsinnholdet i sosiale fenomener slik det oppleves for de involverte selv, uten å tallfeste dem. Gjennom bruk av kvalitative metoder innhenter man fyldige data om situasjoner og personer. I kvalitative undersøkelser er man interessert i hvorfor noe er som det er (Thagaard 2009). Når man har studert et fenomen ved bruk av kvalitative metoder, er teksten det sentrale uttrykk. Fordelene ved bruk av kvalitativ metode er at den gjør oss i stand til å forstå hvordan mennesker tenker og hva som motiverer

dem. Kvalitative metoder gir dypere forståelse for problemkomplekset og for helheter. Ulempene ved bruk av kvalitativ metode er begrenset generaliserbarhet og mindre grad av reliabilitet på grunn av et begrenset utvalg. I tillegg kan forskerens tilstedeværelse påvirke informanten (Ibid).

Ut fra problemstillingen min ønsker jeg å forstå informantenes virkelighetsoppfatninger og deres subjektive opplevelser og refleksjoner. Dermed anser jeg kvalitativ metode som mest hensiktsmessig i min undersøkelse. Innen kvalitativ metode henter man hovedsakelig informasjon gjennom intervju eller observasjon, men man kan også benytte andre former som fokusgrupper, tester og dagbokskrivning. Ved å bruke observasjon kan en få innsikt i folks faktiske handlinger og samhandlinger med andre, noe som ofte skiller seg fra hva folk sier de gjør eller har gjort (Halvorsen 2002:89). Kvalitativt intervju er hensiktsmessig å bruke når en er interessert i fenomener som allerede har skjedd eller som forskeren ikke kan observere selv. Man kan intervju folk som har kompetanse om de fenomener eller sosiale systemer man ønsker informasjon om (Halvorsen 2002:92). Jeg velger derfor å benytte kvalitativt intervju da jeg ønsker å undersøke barnevernarbeidernes egne oppfatninger og refleksjoner rundt emnet.

2.1 Utvalg

Kvalitativ forskning baserer seg ofte på strategiske utvalg. Som presisert innledningsvis vil det si at en velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard 2009). I undersøkelsen min har jeg derfor valgt å intervju fire personer som er ansatt i barnevernstjenesten.

Barneverntjenesten er organisert i barneseksjonen, ungdomsseksjonen og omsorgsseksjonen. Jeg har intervjuet ansatte fra alle tre seksjonene, både menn og kvinner i ulike alder og med ulike erfaringer. Dette for at jeg skulle få data som kunne gi en viss bredde. Samtidig passet jeg på å få intervju ansatte som hadde erfaring med temaet jeg undersøker. Jeg kontaktet barneverntjenesten både via telefon og e-post, og de sa seg villig til å stille opp til intervju.

2.2 Intervju og informanter

I undersøkelsen valgte jeg å bruke et semistrukturert intervju. Det vil si at jeg på forhånd laget en intervjuguide med gjennomtenkte spørsmål. Dette var ting jeg følte jeg måtte få svar på. I intervjusituasjonen fulgte jeg så opp med utdypende spørsmål og tilleggsspørsmål alt etter

som hvordan samtalen utartet seg. Fordelen med denne type intervju er at man får hentet inn både standarddata fra informantene, og i tillegg får mulighet til å gå mer i dybden på de tingene en ønsker å vite mer om (Fuglseth og Skogen 2007).

Informantene fikk ikke lese intervjuguiden på forhånd. Temaet jeg har valgt i undersøkelsen min vil av mange betegnes som ømtålig, men mitt ønske var at informantene skulle svare ærlig på spørsmålene mine. Hvis jeg hadde gitt informantene intervjuguiden på forhånd er jeg redd mange ville ha tenkt mye gjennom hva som er ”riktig” måte å svare på spørsmålene i stedet for hva de egentlig mente og følte selv. I tillegg ønsket jeg at intervjuet skulle være uformelt og føles mer som en samtale rundt et bestemt tema. Intervjuene ble foretatt i barneverntjenestens lokaler. Informantene fant dette mest praktisk, så jeg imøtekom deres ønske. I undersøkelsen fulgte jeg NSDs² retningslinjer for anonymisering (nsd.no). Undersøkelsen trengte dermed ikke meldes inn til NSD.

Alle de fire informantene er utdannede barnevernpedagoger. De har arbeidet i barnevernet i alt fra to til tolv år. To av informantene har bred erfaring innen barnevernet i arbeid med ikke-vestlige familier. Informantene får derfor ansvar for de fleste saker som involverer ikke-vestlige familier ved det aktuelle barnevernkontoret. De to andre informantene er nyere i barnevernet, men har også tidligere erfaringer fra arbeid med ikke-vestlige innvandrere innen psykiatri og i barnehage. Informantene har til sammen erfaring med familier fra en rekke nasjoner, men de har størst erfaring med familier fra Somalia, Nord-Irak (kurdere) og fra ulike tidligere russiske republikker. Familiene fra alle disse landene er muslimer, og det er i hovedsak disse familiene informantene har trukket frem i intervjuene.

2.3 Analyse av data

Thagaard (2009) definerer analysebegrepet som det arbeidet forskeren utfører for å få en forståelse av datamaterialet hun har samlet inn. Etter at intervjuene var gjennomført ble de skrevet ned i helhet. Deretter måtte seg sortere materialet og trekket ut de emnene som var mest fremtredende i materialet. Analysen valgte jeg å dele opp i tre hovedoverskrifter med hver sine underoverskrifter. Disse temaene ble så tolket og analysert ved bruk av teori. Det å tolke resultatene av en undersøkelse innebærer at man reflekterer over dataenes meningsinnhold (Thagaard 2009). Jeg har også valgt å ha en oppsummerende analyse hvor jeg ser grundigere på hvorfor nettopp disse temaene ble fremtredende i materialet.

² Norsk samfunnsvitenskapelig samfunnstjeneste

2.4 Validitet, generaliserbarhet og overførbarhet

Validitet handler om å samle inn data som er relevante for den problemstillingen en har valgt (Halvorsen 2002:201). I kvalitativ metode er validitet i stor grad knyttet til tolkning av data og gyldigheten av tolkningene en har kommet frem til (Thagaard 2009). Validitet er altså et spørsmål om tolkningene en kommer frem til er gyldige i forhold til den virkeligheten en har studert (Ibid).

Thagaard (2009) bruker begrepet overførbarhet synonymt med generalisering, som er knyttet til hvorvidt den forståelsen som utvikles innenfor rammen av et enkelt prosjekt også kan være relevant i andre situasjoner. Overførbarhet kan også knyttes til om tolkningen vekker gjenklang hos lesere med kjennskap til de fenomenene som studeres.

I min undersøkelse har jeg intervjuet fire informanter. Dette betyr at jeg har et begrenset utvalg. Samtidig mener jeg at de utfordringene som kom frem i undersøkelsen, og hvordan informantene ser på og håndterer disse, kan ha gyldighet utover de som jeg har snakket med. Samtidig vil jeg påpeke at de utfordringene som kom frem kun dreier seg om en bestemt del av ikke-vestlige familier, slik jeg har kommentert i utvalget.

3. Empiri og analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere det empiriske materialet jeg har fått inn min undersøkelse. Jeg har foretatt tre intervjuer med fire forskjellige informanter som alle jobber i barnevernet. Jeg har valgt å skrive om de temaene som var mest fremtredende, fordi det materialet jeg satt igjen med var for omfattende for denne type oppgave. Empirien jeg presenterer er informantenes fortellinger om familier de har jobbet med og de utfordringer og dilemmaer de opplever i arbeidet med ikke-vestlige familier. Jeg vil påpeke at dette ikke er en presentasjon av hvordan ”de andre” er, men av informantenes subjektive opplevelser i møtene med disse familiene.

3.1 Kulturelle utfordringer i barnevernet

3.1.1 Barneoppdragelse og fysisk avstraffelse

Alle informantene opplever vold som en av hovedutfordringene i arbeidet med ikke-vestlige familier. De forteller at vold går igjen i de fleste sakene, og at de mener det handler om kultur. I Norge er bruk av vold i oppdragelsen forbudt ved lov. Likevel er det ikke slik at barnevernet kun opplever utøving av vold i ikke-vestlige familier. Det er ikke uvanlig at nordmenn slår

partneren eller barna sine. For bare noen tiår tilbake var familievold lovlig og godtatt også i Norge (Jørgensen og van der Weele 2009). I intervjuene ble imidlertid vold i oppdragelsen trukket frem som en ekstra utfordring i arbeidet med ikke-vestlige familier.

I spørsmål om hvilke problemer som går igjen i disse familiene, svarer en av informantene: *Mye vold. Stort sett vold.* En av informantene sier: *I mine saker har det vært vold, men det trenger ikke være sånn i alle saker. Men i de familiene jeg har jobbet tett med har det vært vold.* Informantene forteller at foreldrene mener at vold er en viktig del av oppdragelsen. Informantene sier at foreldrene mener vold er nødvendig for å lære barn rett og galt. En av informantene forklarer hva han finner utfordrende å forklare foreldre, som allerede har oppdratt flere barn, er hvorfor barnevernet er der:

At vi i barnevernet kommer på døra for å fortelle dem hvordan de skal være foreldre, når far kanskje er 52 år og har åtte andre barn, som har klart seg ganske bra. Så kommer vi og blander oss inn i forhold til de to yngste fordi det ikke er rett i følge norsk lov og kultur. Det er vanskelig.

Informanten forklarer her hvordan han finner det utfordrende å gi foreldrene en god forklaring på hvorfor de ikke er gode foreldre når de selv viser til åtte andre barn som har greid seg bra. Informantene har et syn på at vold er skadelig for alle barn og at både et klaps og et slag regnes som vold. En av informantene sier:

De sier jo for eksempel at dette er vi oppvokst med og det går jo bra med meg. Og jeg ble jo slått. Det er ofte en problemstilling. Å få dem til å forstå at det er ulovlig, men også og få dem til å forstå at det skader barn.

Informanten gir her uttrykk av at hun må prøve å formidle til foreldrene hvorfor barnevernet mener vold er skadelig. Likevel kan hun ikke direkte motsi foreldrene når de selv mener at de ikke har tatt skade av vold i barndommen.

En av informantene trekker frem at vold i oppdragelsen også har vært vanlig i Norge inntil nylig, og at disse kulturene ikke er kommet like langt som oss. Dette er interessant fordi det antyder at informanten har et syn på Norge som et mer utviklet land enn andre. Det er imidlertid viktig å huske på at i store deler av verden oppfattes vold som en nødvendig del av en god oppdragelse. Dette gjelder ikke bare for ikke-vestlige land, men også for land som Storbritannia, Australia, samt i deler av USA. Også i disse landene er fysisk avstraffelse i oppdragelsen lovlig og blir sett på som normalt (van der Weele m.fl. 2007).

Den samme informanten forteller at mange av barna blir ikke utsatt for vold bare fra foreldrene. De lever i en såkalt storfamilie der de eldste er oppdratt til å utøve vold mot de som er yngre. Dermed opplever barna vold fra flere nivåer. Eldre søsken og slektninger hjelper til med oppdragelsen av de yngre, og vold er en del av oppdragelsen. Informanten forteller at barna kan oppleve vold som slag, sparring, lugging og psykisk vold både fra foreldre, søsken og andre slektninger. Når vold kommer fra flere nivå må barnevernet prøve å endre forståelse og praksis, ikke bare hos foreldrene, men kanskje hos hele familien.

Informantene hadde ulike syn på hvor viktig vold var som grunnlag for bekymringsmeldinger. En av informantene sier at bekymringsmeldingene som kommer inn i forhold til disse familiene stort sett handlet om vold, mens andre mente at bekymringsmeldingene sjelden handlet direkte om vold. Informantene sier at bekymringsmeldningene kunne handle om endret atferd hos barna og lignende. At det handlet vold kom først senere i undersøkelsene. Dette forklarte informantene med at barna sjelden forteller noen om vold i hjemmet. At barna fortalte om at de ble utsatt for vold skjedde kun i panikksituasjoner eller hvis de forsnakket seg. Et eksempel er når et barn som griser til klærne i løpet av skoledagen blir hysterisk når dagen er over for at han ikke vil hjem. Når voksne spør hvorfor svarer barnet at det er fordi han kommer til å få bank siden han har griset til klærne sine.

Informantene skilte ikke mellom fysisk avstraffelse og vold i intervjuene. Slik jeg tolket det fortalte informantene både om fysisk avstraffelse i oppdragelsen og om en mer direkte vold mot barna. Med referanse til Isdal (2000) sier Jørgensen og van der Weele (2009) at det ikke er den direkte handlingen som definerer at noen utsettes for vold. Det handler mer om hvordan handlingen påvirker personen.

Jørgensen og van der Weele (2009) sier også at toleransen for hva som anses for vold kan være annerledes i ikke-vestlige familier. Ofte anser de ikke mildere fysisk avstraffelse i forbindelse med oppdragelse av barn som vold. Dermed er de heller ikke klar over at handlingene deres er ulovlig. At man har forskjellig syn på hva som anses som vold kan også gjøre at barn tolererer mer av det vi vil betegne som vold eller fysisk avstraffelse.

Van der Weele m.fl. (2007) trekker frem at en del ikke-vestlige foreldre mangler informasjon og kunnskap om alternative metoder for grensesetting og oppdragelse. Samtidig trekker han også frem at en del ikke-vestlige foreldre mener at det norske perspektivet er feil. Foreldrene mener at en god oppdragelse skal innebærer bruk av fysisk avstraffelse. Mens noen foreldre

ikke kjenner lovverket er det andre som vet hvordan de skal snakke med hjelpere om temaet mens de skjuler annen praksis hjemme.

Informantene i min undersøkelse har vært opptatt av at både et slag og et klaps er vold. De har ikke gitt uttrykk for at de skiller mellom fysisk avstraffelse og annen type vold. Van der Weele m.fl. (2007) mener det er viktig at barnevernet ikke overreagerer og ser på mild oppdragelsesvold alene som et tegn på et voldsproblem. Det at familiene og informantene har så ulike syn på hva som vold kan muligens føre til ekstra utfordringer.

3.1.2 Ulikt syn på barn og oppdragelse

Syn på barn og oppdragelse er et svært relevant tema for barnevernsansatte. Oppdragelse er et kjernerområde i kulturen. Det sier noe om sentrale verdier, om menneskesyn, syn på familie og hvilke ferdigheter man ønsker å lære barn opp til. Hvilke syn en har på barn og oppdragelse er avhengig av tid og sted (Thomsen og Rød Larsen 1999).

Historien og antropologiske studier av ulike samfunn har vist oss at det mål en har for oppdragelsen av barn, har nøye sammenheng med familiemønstre og forholdene i det samfunn barna vokser opp i (Hagen og Qureshi 1996).

Det burde dermed ikke være overraskende at ikke-vestlige familier kan ha et annet syn på det å være barn og på barns oppdragelse enn vi i Norge har. Likevel kan temaet barneoppdragelse være et ømtålig tema ettersom det dreier seg om å formidle sentrale verdier og syn på mennesker.

Informantene jeg intervjuet var enige i at det var utfordrende at de og foreldrene hadde så ulikt syn på barn og på oppdragelse av barn. En av informantene formulerte det slik:

Ufordringene handler mye om at våre oppfatninger om hva som er bra for barn er så totalt forskjellige. At vi har en egen lov for barn der barn kan hevde sin rett er utenkelig i mange av disse landene. Barn er foreldrenes eiendom og skal gjøre som foreldrene sier. Ferdig med det!

Informanten får her frem at vi i Norge har en egen barnelov som gir barn rettigheter, men ingen plikter. En slik lov er utenkelig for disse foreldrene, som mener at barn plikter til å gjøre som foreldrene sier. Når informanten sier "ferdig med det" virker det som om hun opplever at foreldrene ikke er åpne for dialog om disse tingene. For informanten virker utfordringene å handle om at det uten dialog om deres ulike syn på barneoppdragelse, er vanskelig å få til et samarbeid.

En annen informant jobbet spesielt mye med familier fra Somalia og opplevde det som utfordrende at de hadde et annet syn på barn en oss:

De har en annen grunnholdning til dette med barn. Vi snakker med barn og hører på barn. Vi tror på det barn forteller, men vi er klar over at de snakker ut fra sin virkelighetsforståelse. Somaliere finner det uforståelig at vi tror barn snakker sant. De tror barn ikke snakker sant før de er voksne. Det kan ikke barn. De er ikke troverdige, og en skal ikke høre på eller snakke med barn. Det er vanskelig å forstå. Det er vanskelig å formidle at vi tenker helt annerledes om barn. Men dette går begge veier. Hvordan jobber vi med dette: Snakker og forklarer. Gang på gang. Men holdninger og forståelse endrer seg ikke. Det tar tid. Kanskje generasjoner

Informanter legger med dette vekt på at foreldrene må endre sitt syn på barn fordi vår forståelse av barn er mer riktig. Hun formidler derimot også at dette med å kunne forstå andres tankegang er vanskelig, og at det går begge veier. Hun gir uttrykk for at det å snakke og forklare ikke fører til at synet deres på barn endres, men mener det tar tid å endre holdninger og forståelse. Det virker som om informanten mener at et felles syn på disse tingene må til for at barnevernet skal kunne hjelpe, og at dette er utfordrende når avstanden oppleves som stor.

Informantene sier at vi i Norge er opptatt av å snakke med barna, støtte dem i det de driver med, gi dem oppmerksomhet og omsorg. Vi er også opptatt av at barn skal være med på ting i samfunnet. Alt dette for at barna skal få utvikle seg som individuelle mennesker og finne ut hvem de er og hva de ønsker å gjøre i livet. Informantene trekker også frem at i mange familier er rammene allerede lagt for hvem barna skal bli som voksen. Barnet i seg selv er ikke viktig, familien er viktig. Barnet er ikke individer før de er voksne. Informantene føler at det synet på barn og oppdragelse de formidler ofte kommer i en motsetning til det synet foreldrene i disse familien har.

En av informantene jobber nå med en familie som overhode ikke ser behovet for å stimulere barna. Informanten forklarer hvorfor hun mener dette er et problem:

Vi tenker at barn skal stimuleres, skal oppleve ting, og det å få de foreldrene til å forstå det. At på skolen har også disse barna behov for å kunne si at jeg er med på det og oppleve ting. Bli integrert, oppleve ting, gjøre ting utenom skolen og få venner. Disse barna skal jo vokse opp her. Vi må kanskje bli flinkere til å få dem til å forstå dette.

Informanten opplever at foreldrene har en oppfatning av at barn vokser opp av seg selv ved å gå hjemme i *skjørtene til mor*. Foreldrene har et syn på at barn ikke trenger å stimuleres, være med venner eller gjøre ting utenom skolen. Også her argumenterer foreldrene med at de selv ikke har blitt stimulert på noen måte av sine foreldre. De bare var der, og de vokste jo opp og ble til bra voksne. Informantene finner det utfordrende å få foreldrene til å forstå at det er viktig nettopp fordi barna deres vokser opp i Norge. De mener det ikke handler om å få frem hvem eller hva som er rett. Det handler om at barna skal bli rustet til å kunne leve et godt liv i Norge. Informantene opplever at det er vanskelig å komme til enighet med foreldrene når de ikke opplever å komme i dialog, eller føler at de får forståelse for det de formidler. Nettopp dette gjør arbeidet med familiene utfordrende.

3.1.3 Barn og fritidsaktiviteter

Informantene forteller at barnevernet synes det er viktig at ikke-vestlige barn får mulighet til å delta i ulike fritidsaktiviteter. Å være med i fritidsaktiviteter ansees som en fin måte å bli integrert, og til å knytte bånd til det norske samfunnet. I Norge er det vanlig at barn driver med ulike organiserte aktiviteter utenom skolen og hjemmet. I St.meld. nr. 49 (2003-2004) sies det:

En meningsfull fritid er et viktig bidrag for å sikre barn og ungdom en god oppvekst. Fritiden er en arena for utfoldelse og personlig utvikling. I samvær med venner og jevnaldrende lærer man seg viktige sosiale koder, men også kunnskap som har betydning for personlig utvikling og som er nyttig for senere læring. Fritiden spiller en rolle for barn og ungdoms utvikling til selvstendige individer som tar ansvar for seg selv og andre, fatter egne avgjørelser og foretar egne vurderinger. Dette er viktige verdier innenfor rådende norsk barneoppdragelse og skolesystem.

Samtidig kan en tenke seg at et samfunn der fritidsaktiviteter er så vanlig er et overflodssamfunn. Det vitner om at en har det materielt godt, og ikke er avhengig av at barn hjelper til hjemme. Dette står i motsetning til andre samfunn hvor familien er avhengig av at barn bidrar i hjemmet, og der det verken finnes tid eller penger til slike aktiviteter.

Informantene forteller at ikke alle foreldre ønsker at barna skal bli med på slike aktiviteter. Flere foreldre har en mening om at det ikke er nødvendig for barn å oppleve ting utenfor hjemmet. Noen foreldre ønsker heller ikke at barna skal leke med norske barn. Informantene trekker frem at det særlig for jenter er vanskelig å få være med på slike aktiviteter. En av informantene hadde hatt en sak hvor to jenter ønsket å spille fotball, men ikke fikk lov av

foreldrene, som mente at jenters plass var hjemme sammen med mor. Informanten og foreldrene kom ikke til enighet, men informanten fant dette så viktig at hun tok saken til fylkestinget. Hun fikk gjennomslag i fylkestinget for at jentene skulle få spille fotball på fritiden. Jeg vet derimot lite om på hvilket grunnlag hun fikk gjennomslag i saken.

Informantene forteller at når disse barna får drive med fritidsaktiviteter dreier det ofte om gutter og fotball. Informantene vet ikke hvorfor nettopp fotball har status, men det viser seg ofte å være den eneste aktiviteten foreldrene godtar. Flere av informantene fortalte at det oppsto problemer hvis gutter ønsket å være med på andre ting, som for eksempel dans.

Informanten forteller om et eksempel:

Vi hadde en somalisk gutt hvis høyeste ønske var å få begynne med hip-hop dans. Men det var heelt uakseptabelt. Han er ikke fotballspiller i det hele tatt, men det var det eneste han fikk lov å bli med på. Vi har brukt mange runder på at han skal få drive med det han vil, men nei. Det er ikke lett. Måtte til slutt ta i bruk fylkesnemda.

En annen informant kommenterte en lignende sak: *Det er ikke alt de får lov til. Vi ønsker f.eks å sette i gang med dans til en ung gutt, men får ikke lov fordi det er krasj med kulturen.* Disse sitatene viser at informantene finner det utfordrende at kultur skal bestemme hvilke fritidsaktiviteter som gutter og jenter kan delta på. Dette kan føres tilbake til våre tanker om viktigheten av å utvikle egen identitet og autonomi fra familien (Jørgensen og van der Weel 2009:61). Informantene fortalte også at mange gutter gikk på koranskole etter skoletid og i helger. Dette gjorde at de hadde lite fritid og mulighet til å være med på andre ting. En informant trekker frem dette eksemplet:

Barna sier selv at det er kjempevanskelig. Nå jobber jo jeg på barneseksjonen, og den eldste jeg jobber med er bare ti år. Men hun sier jo også det at alle andre i klassen gjør mye annet og er med på aktiviteter og forteller om det i klassen. Så kjenner jeg inni med at det er kjempevondt fordi jeg ikke er med på noen ting. Jeg får ikke lov.

Informanten gir her et eksempel på hvordan det at man ikke får lov å delta på fritidsaktiviteter kan gjøre det vanskelig for barna. Jenta informanten trekker frem beskriver også viktigheten av å ha noe å fortelle i jevnalderfelleskapet for ikke å føle seg utenfor.

Vi ser her at det er mange ulike grunner til at foreldrene ikke mener det er viktig at barn deltar i fritidsaktiviteter. Men det er ikke vanskelig å tenke seg til at foreldre som kommer fra et samfunn der fritidsaktiviteter for barn er fraværende kan finne det merkelig at barnevernet er

så oppfatt av nettopp dette. Og for en barnevernsarbeider kan det være vanskelig å komme med en logisk argumentasjon for hvorfor nettopp å spille volleyball er viktig for et barns utvikling og sosialisering. Å skjønne hvorfor deltagelse i fritidsaktiviteter sees på som så viktig i vårt samfunn krever store kunnskaper om kultur og samfunn.

3.1.4 Kjønn

Når jeg velger kjønn som eget tema er det fordi mange av informantene beskrev dette som en utfordring i arbeidet med ikke-vestlige familier. Informantene opplevde at jenter og kvinner ofte hadde en lavere posisjon i hjemmet enn gutter og menn. Samtidig nevnte flere at mange gutter og menn opplevde forventninger på grunn av deres kjønn, som var vanskelige å takle.

I Norge ble likestillingsloven vedtatt i 1978 etter at jenter og kvinner hadde kjempet for sine rettigheter i lang tid. Gullikstad og Tønnesen (2009) beskriver følgende:

I debattene om hvordan "de" er, og om hvordan "vi" er, så blir likestilling mellom menn og kvinner gjort til et kjennetegn ved majoritetsbefolkningen, og noe som gjør majoriteten forskjellig fra minoriteten.

Vi skal være varsomme med å trekke slutninger om at alle ikke-vestlige kvinner og jenter blir undertrykt i hjemmet. Ikke-vestlige er ingen homogen gruppe på samme måte som nordmenn ikke er det. Likevel ser vi at kvinner og menn i såkalte kollektivistiske samfunn ofte har mer tradisjonelle roller (Hagen og Qureshi 1996).

Informantene beskriver at det ofte er vanskeligere for jenter å få lov til å bli med på aktiviteter utenom skolen. Det å være jente eller kvinne i mange av familiene ble av informantene beskrevet som vanskelig. De trakk frem at kvinner og jentebarn oftere ble utsatt for vold. *De har et annet kvinnesyn*, var kommentarer som gikk igjen i intervjuet. Informantene sier at kvinner og jentebarn har en lav posisjon i familien. Kvinner skal være hjemme og ta seg av hus og barn. Jentebarn skal være hjemme sammen med mor å lære hvordan en tar seg av hus og barn for å bli klar for voksenlivet. Mødrene opplever også ofte vold i hjemmet og får ikke mulighet til å jobbe, lære seg norsk eller sosialiseres i det norske samfunnet.

Informantene kom med et eksempel for å vise hvordan forståelse av kjønn, og hvordan menn og kvinner skal opptre, kan skape utfordringer som informantene ikke hadde tenkt på. En somalisk familie som hadde mange barn klarte ofte ikke å få barna på skolen i tide. Far var på

norsk kurs, mens mor var hjemme med barna. For å sikre at barna kom på skolen fikk de en ordning med transport som hentet barna på døra hjemme hver morgen og kjørte dem til skolen. Det viste seg at sjåføren var mannlig. Dette godtok ikke far, som på denne tiden av morgenen allerede hadde dratt på norsk kurs. Mor kunne ikke være hjemme alene å åpne døren for en mann.

Informantene beskriver at dette for dem er *utenkelige problemstillinger*. Informantene hadde ikke tenkt på at dette kunne bli et problem, og sier at de ofte får slike *aha-opplevelser*. Likevel mener informantene at man kanskje har tilrettelagt for mye i slike saker tidligere. Med dette mener informanten kanskje at man tidligere ikke har gått inn i problematikken, men bare tenkt at slik er deres kultur, så da må det være slik. Informantene sier også at de mener det har blitt tilrettelagt mye uten at man har stilt krav og forventninger til foreldrene, men at dette er i ferd med å endre seg.

Flere av informantene har jobbet med tema som æresrelatert vold, tvangsekteskap og overgrep mot jenter. En av informantene sier at hun føler at de har mislyktes i forhold til jentene:

Men hvis det er noe jeg kjenner er vondt, er det at vi mislykkes veldig i forhold til jenter. Vi ser jo at en del jenter er tilbake i hjemlandet og har blitt giftet bort. Hvem har vi igjen? Jo, det er guttene. Jentene forsvinner for oss.

Informanten får her frem hvordan hun opplever at ikke-vestlige jenter giftes bort i hjemlandet i ung alder. Hun føler at barnevernet mislykkes når de ikke greier å stoppe dette. Jentene får ikke hjelp fordi de forsvinner ut av landet, mens guttene blir igjen og har mulighet til å få hjelp.

En annen informant legger vekt på hvor vanskelig det er for jentene på skolen:

I forhold til jenter handler det om omgang med gutter. Blanding av kjønn. Det foregår jo en debatt nå om delt svømmeundervisning. Det er vanskelig for somalisk far og godta at jenta har omgang med norske gutter. Kjempevanskelig.

Informanten sier med dette noe om de ulike syn på hva som er anstendig for en jente å gjøre. Bredal (2009) får i sin artikkel frem hvor mye ikke-vestlige jenters oppførsel kan ha å si for familiens ære. Hun forteller at i disse kulturene skal ikke jenter ha guttevenner eller bli sett sammen med gutter i det hele tatt. Informanten min viser med sitatet hvor vanskelig dette blir både for jenter og fedre i Norge, hvor blanding av kjønn er vanlig både i skole og i øvrig samfunnsliv. Men også guttene opplever problemer i forhold til skolen. Mange fedre er negativ til kvinnelige lærere og respekterer dem ikke. Dette lærer guttene og de får beskjed

om at de ikke trenger å høre på kvinnelige lærere. Dermed har disse guttene ofte store adferdsvansker som er vanskelige å korrigere.

Informantene trekker frem ulik forståelse av kjønn, og tanker om at menn og kvinner skal opptre på ulike måter, som sentrale utfordringer i arbeidet men ikke-vestlige familier.

3.1.5 Å leve et såkalt "dobbeltiliv"

Informantene sier at mange av barna de har møtt uttrykker at det er vanskelig å leve i to veldig forskjellige kulturer. En rapport fra Inkluderings og mangfoldsdirektoratet (IMDI 2008) viser at mange barn og unge fra ikke-vestlige land finner det vanskelig å ha "et ben i hver kultur". Barna føler seg ensomme og utenfor. Foreldre som har lite kontakt med nordmenn kjenner ikke alle de uskrevne reglene og de forstår ikke det norske oppdragelsesmønsteret. Dette gjør dem usikre og de kan reagere med sterk kontroll av barna. Mange barn blir nektet å være med på elevkvelder, klasseturer, skolekino, bursdager eller andre sosiale aktiviteter. Resultatet kan bli at de ikke utvikler sosial kompetanse og mister venner. Mange lever dessuten med frykten for at de skal bli utsatt for kjønnslemlestelse, vold og seksuelle overgrep eller for å bli giftet bort mot sin vilje (Ibid).

Informantene forklarer at barna uttrykker at "dobbeltilivet" er vanskelig fordi de opplever én kultur hjemme og en helt annen på skolen og eventuelle fritidsaktiviteter. Informantene sier at foreldrene ofte er dårlig integrert og dermed har liten forståelse for de utfordringene barna møter. Informantene opplever at foreldrene ønsker at barna skal rette seg etter kulturen og tradisjonene de blir opplært i hjemmet. Dette er vanskelig for barna som fort ser at de lever annerledes enn andre barn. En av informantene beskriver det slik: *Vi jobber med barn av flykninger som blir mer og mer norske for hver dag. Dette er vanskelig for foreldrene å akseptere.*

Andre informanter forklarer at barna utsettes for et press på skolen om å være norsk og å være, for eksempel, kurdisk hjemme. Informantene forteller at noen av barna ikke får lov av foreldrene å være sammen med norske barn. Barna blir forvirret og det oppstår konflikter. En informant sier dette:

Disse ungene lever på en løgn. De lever et liv med sin gruppe og et liv med nordmenn på skolen og i det norske samfunnet. Dette dobbeltilivet er vanskelig, særlig når barna blir større. Da kommer barna ofte til oss. Det hender at foreldrene ikke har kontroll

over ungdommene og at de lever sitt eget liv. Noen begynner med kriminalitet og vold. Dette gjelder særlig Somaliere. Jeg mener foreldregenerasjonen må få mer kunnskap om det norske samfunnet, om lover, og hvordan lover er blitt til.

Informanten sier at barna lever på en løgn og et dobbeltliv. Det kan forstås som at barna lever som en nordmann når de er sammen med nordmenn, mens de lever, som f. eks. en somalier, sammen med sin familie. Det kan være at de driver med ting sammen med nordmenn som de ikke tør fortelle foreldrene. Samtidig gjør de ting i familien som de ikke tør å fortelle venner om. Dermed kan en nok si at de lever på en løgn hvor det er forhold som på ulike måter må skjules.

Informanten trekker også frem hvordan noen av barna integreres i et samfunn som foreldrene ikke har kunnskaper om. Informanten mener da at foreldrene letter mister kontrollen over barna, som kan ende opp i kriminelle miljøer. Det kan også virke som informanten mener at når forventningene barna møter i familien og forventningene de møter i samfunnet blir så forskjellige, kan det i seg selv kan føre til at noen av barna "faller utenfor".

En annen informant trekker frem at barnevernet av og til kan være et bindeledd mellom barn og foreldre når de er i konflikt. De kan hjelpe barna med å forklare for foreldrene hvilke utfordringer de møter. Et eksempel informantene nevnte var dette med deltagelse i fritidsaktiviteter. Her kan barnevernet hjelpe barna med å forklare for foreldrene hvorfor de synes det er viktig å få delta.

3.2 Forståelsen av velferdsstaten

Dette temaet handler om forståelsen de ikke-vestlige foreldrene har til velferdsstaten i forhold til den forståelsen informantene har. Dette temaet gikk igjen hos alle informantene da de mente gapet mellom deres og foreldrenes forståelse ofte var veldig stort. Hvilket syn foreldrene har på velferdsstaten og barnevernet, har mye å si for hvilke utfordringer informantene møtte i arbeidet med familien. Ulike forståelser gir også ulike forventninger, noe som kan gjøre samarbeidet vanskelig.

3.2.1 Norge, "honingkrukka"?

Informantene sier at kunnskapen om velferdsstaten ofte er dårlig, men at mange har en oppfatning om at det er mye penger å hente. Flere av informantene forteller om feilaktig

forestillinger fra familiene i forhold til hva barnevernsetaten kan bidra med. En av informantene formulerer det slik når jeg spør om familienes forståelse av velferdsstaten:

Norge er honningkrukka! Der kan man få uten å yte. Det høres følt ut å si det og det er sikkert en brannbombe. Men jeg sier det likevel.

Informanten opplever det som politisk ukorrekt å si at Norge oppfattes som et land hvor det er lett å få penger fordi uttalelsen kan gi assosiasjoner til meninger om at alle ikke-vestlige innvandrere er late og grådige. Samtidig er dette en informant med 12 års erfaring i arbeid med ikke-vestlige familier, som selv opplever at det er stilt slike forventninger til henne. Mange av disse familiene er i en vanskelig økonomisk situasjon, noe som gjør at økonomien blir viktig for dem. Men det er familiens forventninger til hva velferdsstaten kan yte, som blir oppfattet som problematisk av informantene, fordi det kan forsterke negative stereotypier av "de andre". En annen informant sier:

Vanlige spørsmål vi får er: "Hvorfor kjøper ikke dere hus til oss? Hvorfor kjøper ikke dere bil til oss?" Jeg sier at det er tjenester som vi ikke gir. Det er ingen som bare gir folk et hus. Hvordan skal vi da få hus? Da må man få en jobb, tjene penger, ta opp lån, svarer jeg. Så kan man kjøpe hus. De svarer at de er muslimer og kan ikke ta opp lån. Derfor kan de aldri kjøpe eget hus, så derfor må dem kjøpe hus til dem. Jeg opplever stor misfornøydheth blant dem.

Informantene opplever også her forventninger om økonomiske goder, og at det er vanskelig å forklare at staten ikke gir slike goder. Informanten forteller også om misnøye rundt de tingene familiene faktisk får. Blir familien tildelt et hus utenfor byen vil de flytte inn til sentrum. En av informantene mener at dette varierer mye fra familie til familie og at mange blir takknemmelig for lite. En informant mener også at dette er systemets feil fordi de gir så mange ytelser. Informanten formulerer det slik:

Det er ikke deres feil, men systemet som legger så til rette for at de har såpass mange ytelser. Mange familier har mye mer enn det en tilsvarende norsk familie med samme problematikk vil ha. Det er systemet som gjør det. Det er ikke det at de har så mye penger, men de har for eksempel et mye større matbudsjett. Familier kan ha 6-7000 i månedlig matbudsjett, noe som ville vært drøyt for en norsk familie.

Informanten uttrykker her meninger om at systemet gir flere økonomiske ytelser til ikke-vestlige familier enn til etnisk norske familier i samme situasjon. Han finner dette

problematisk da han mener det kan føre til at familiene får enda flere forventninger om at staten skal bidra økonomisk.

Oppsummert trekker informantene frem at feilaktige forestillinger fra familiene i forhold til hva barnevernsetaten kan bidra med, og feilaktige forståelser av hvilke tjenester velferdsstaten gir, gir utfordringer i arbeidet med familiene.

3.2.2 Det fæle barnevernet

Informantene opplever at foreldrenes kunnskaper om barnevernet i mange tilfeller er begrenset. Informantene mener at dette bidrar til at foreldrene forholder seg negativt til barnevernet og kan være vanskelige og samarbeide med. Informantene sier at de manglende kunnskapene om barnevernet blant annet kommer til uttrykk ved at foreldre tror barnevernet kun finnes for å ta barna fra folk. De tror barnevernet kun finnes i den byen de bor i. Mange foreldre forteller informantene at de heller skal flytte til en annen by der det fæle barnevernet ikke finnes.

En informant trekker frem at det er vanskelig å forklare og få familiene til å forstå hva barnevernet er, og at barnevernet i hovedsak ønsker å hjelpe familien. Mange av disse familiene kommer fra land som aldri har hatt en sentralmakt. At Norge har et politisk system som vedtar lover og regler er vanskelig å skjønne. Informantene sier at foreldrene mener at oppdragelse av barn er privat og kan ikke forstå at staten skal blande seg opp i dette. Her dreier utfordringen seg om ulik forståelse av hvor grensen for statlig/offentlig inngripen i privatlivet går.

Det somaliske miljøet i byen har organisert egne systemer for sanksjoner i familiene og for konflikthåndtering i familien og i miljøet. De har dannet et slags råd som består av menn som yter stor respekt i det somaliske miljøet i byen. Når barnevern og politi kommer inn i alvorlige saker får de beskjed om å trekke seg ut. Informantene formulerer det slik:

Somalierne ønsker å ordne opp selv. De krever at politi og barnevern fjerner seg og sier at de selv skal rydde opp. Uttrykker at de ikke ønsker innblanding fra det norske samfunn.

Informantene sier at de selvfølgelig ikke retter seg etter disse ønskene. De må gjøre jobben sin uansett, men de opplever masse motstand. Informantene forteller at de har prøvd å forklare at

de må gjøre jobben sin, og kommer ikke til å trekke seg ut, men at de gjerne vil samarbeide. Men informanten sier: *Da hører vi oftest ikke mer fra dem.*

Når det har blitt en barnevernssak og det blir snakk om tiltak opplever alle informantene at familiene har forventninger til økonomiske ytelser, men ikke til at barnevernet skal blande seg opp i det personlige. En informant sier at foreldrene ofte uttrykker at de er misfornøyde etter å ha hatt kontakt med barnevernet. Informanten pleier å spørre dem om hvorfor. Da svarer foreldrene at de ikke fikk noen hjelp. Det kommer etter hvert frem at de ikke har fått noen økonomisk hjelp. Dette kan komme av at de ikke vet hva slags hjelp de kan få fra ulike instanser.

Oppsummert dreier det seg om at det norske velferdssystemet er bygget opp på noen forutsetninger som man ikke uten videre kan forvente at folk med annen bakgrunn og kunnskap om andre systemer skal forstå. Uten systemkunnskap oppstår det en del problemer.

3.2.3 Forståelse av problemer

Alle informantene beskriver dette med mangel på felles problemforståelse som en kjempeutfordring. Problemforståelse handler både om kunnskap og hvordan man ser på ting, og om verdier. Dermed handler det også om definisjon av situasjoner og hvem som skal ha definisjonssmakt. Dermed handler forståelser av problemer også om hvem som sitter i en posisjon hvor de har størst makt. Når familiene møter barnevernet er det barnevernet som sitter med definisjonsmakten.

Foreldrene uttrykker at de ikke skjønner bekymringen og ikke ser problemet slik informantene og det norske systemet gjør. At foreldrene og barnevernsarbeideren kommer frem til en felles problemforståelse er sjelden. Informantene sier at foreldrene heller ikke er interessert i å samarbeide om frivillige tiltak.

Noen av informantene sier at de aldri har opplevd å komme til en felles problemforståelse med foreldrene. Uansett hvor tydelig informantene er rundt bekymringen eller hvordan de forklarer det, forstår ikke foreldrene hvorfor barnevernet kommer og blander seg inn i deres liv. Foreldrene selv sier at føler seg uthengt som kriminelle og tråkket på når barnevernet kommer med bekymringsmeldinger. Selv om barnevernet sier at det er bekymring for at barna kommer for sent på skolen, ikke gjør leksene sine eller stadig er i konflikter, stiller foreldrene

seg uforstående. En informant sier at det eneste de kan si seg enig i er ting som for eksempel at barna har dårlige klær fordi de har lite penger. En av informantene uttrykker det slik:

Det er lett å ha en god dialog og et ok samarbeid med mange familier hvis tiltakene går ut på en form for økonomisk bistand. Hvis vi sørger for å kjøpe ting til familien, ordne bedre bolig, skoleskyss til barna og slike ting. Men å komme inn på deres arena med råd, veiledning, støttekontakt eller leksehjep til barna, nei da har vi kommet for nært innpå.

Informanten forteller her om hvilke grenser familiene setter rundt seg selv, og hvor grensen for hva de mener er legitimt for andre å gripe inn i går. Informantene trekker også frem at samarbeidet med foreldrene er ofte vanskelig. En informant forteller hva som gjør samarbeidet vanskelig:

Vi i barnevernet møter masse motstand fra foreldrene i arbeidet med familiene. Ofte kommer de ikke til møter. Eller så kommer de og sier seg enige i alt vi sier, men går hjem og gjør det samme de alltid har gjort. Vi opplever at de "pleaser" oss i møtene fordi det er lurt å gjøre seg enige med barnevernet. Det har de skjønt!

Informantene forteller videre at hvis bekymringen de har mottatt ikke er av veldig alvorlig karakter, så blir slike saker ofte henlagt selv om barnevernet sitter med en bekymring for barna. En av informantene nevner en sak der naboer var bekymret fordi mor og barn aldri var ute av leiligheten. Informantene får forklart av foreldrene at mors plass er i hjemmet og at de er uforstående til bekymringen. Barnevernet mener at det er viktig at barna får være ute å leke, kanskje begynne i barnehage og integreres. Men hvis foreldrene ikke er enig kan de ikke si at foreldrene driver med barnemishandling. For barnevernet blir slike saker utfordrende. Så lenge foreldrene ikke gjør noe som er i mot loven, kan ikke barnevernet tvinge tiltak på familien. Samtidig sier informantene at de føler bekymring for barna i slike situasjoner, og at de noen ganger tilbyr barnehageplass og lignende hvis annet samarbeid med foreldrene ikke når frem.

Oppsummert oppfatter informantene det som utfordrende å komme i dialog med foreldrene. Men muligens ligger det også en underliggende holdning om at barnevernet vet best for "de andre". Informantene trekker frem at også i norske familier kan være vanskelig å samarbeide, og at de kan stille seg uforstående til bekymringen i begynnelsen. Forskjellen mellom ikke-vestlige familier og etnisk norske familier ligger i, slik informantene uttrykker det, at de fleste etnisk norske foreldre er enige med barnevernet i hva som kan anses som et problem. En del

ikke-vestlige familier har ikke denne felles forståelsen for hva som anses som problemer. En annen forskjell at ikke-vestlige foreldre ofte finner det utenkelig at utenforstående skal blande seg inn i hvordan de styrer sin familie. Norske foreldre kan også være i mot dette, men de vet at slik er det, og aksepterer det i større grad.

3.3 Profesjonelle utfordringer

Som profesjonell og barnevernpedagog har man en rekke forventninger knyttet til sin rolle. Det forventes at man forholder seg til yrkesetiske retningslinjer, de gjeldene lover og regler, og at en har kunnskap om hva som fremmer barns og unges oppvekst og utvikling. Man har et ansvar for å hjelpe barn, unge og deres familier. Barnevernet i Norge er forvalter av verdier, som vi i vårt samfunn finner verdifulle og viktige. I arbeidet med ikke-vestlige familier kan man møte på ting som utfordrer en som profesjonell, og som forvalter av norske lover og verdier. Hvordan skal man for eksempel møte foreldre som har et annet syn på barnets beste, som mener fysisk avstraffelse er noe annet enn vold eller som ikke skjønner hva barnevernet er?

3.3.1 Etske problemstillinger

Informantene finner arbeidet med disse familiene etisk krevende. De har mange ulike hensyn som må tas i betraktning i arbeidet. Hovedutfordringen, slik de ser det, går på hvor mye vekt en skal legge på kultur og hvilke eventuelle hensyn en skal ta til kultur. Alle informantene har en holdning om at vold er like skadelig og vondt for et barn uansett om barnet er norsk, somalisk eller fra et annet land. De er opptatt av at det skal være likhet for loven, men presiserer at ikke alle er enige med dem.

To av informantene trekker frem en sak hvor alle vilkår for omsorgsovertakelse var til stede, men der Fylkesnemda likevel bestemte at barna skulle bo hjemme av hensyn til kultur. Fylkesnemda kom frem til at man må akseptere at i denne kulturen er fysisk avstraffelse en del av oppdragelsen, og at barnevernet heller må legge til rette for at de får lære grunnleggende barneoppdragelse i Norge. Informantene mente at slike bestemmelser legger grunnlag for at barn får ulike rettigheter. De kjenner at de har problemer med dette. Den ene informanten sier:

Den dagen det kreves at jeg skal akseptere at fordi de er fra for eksempel Somalia, så er det greit at de slår barn, den dagen slutter jeg! Da har jeg mistet troen på det jeg driver med!

Disse uttalelsene viser at det finnes ulike oppfatninger om hvilke hensyn en skal ta til kultur og hva som er akseptabelt. Både innad på det aktuelle barnevernkontoret, og mellom ulike etater, viser det seg å være veldig forskjellige meninger rundt temaet. To av informantene fant dette så etisk vanskelig at de sier vi vil slutte i jobben hvis de tvinges til å ta store kulturelle hensyn, som de mener gir ulikhet for loven. Det virker som det er en lang vei å gå før de ulike aktørene i velferdsstaten finner en felles retningslinjer i forhold til disse temaene. Det i seg selv kan føre til at ikke-vestlige innvandrere opplever forskjellsbehandling av det offentlige.

Noen informanter forteller også at de som barnevernpedagoger er lært opp til å forstå klientene, sette seg inn i deres situasjon og forstå ting ut fra deres synspunkt, men at de synes det kan være vanskelig i arbeidet med ikke-vestlige familier. Deres syn på mange ting strider så mot informantenes personlige oppfatning av hva som er rett og galt ovenfor barn. Dette gjelder også synet på kvinner og demokratiet. De opplever også at det å forstå alt og legge til rette ikke gir noen endring og at dermed ikke er til det beste for barna. I tillegg opplever informantene at det har vært tabu og snakke om slike ting, og informantene har opplevd og nærmest bli betegnet som rasister av kollegaer når de har gitt uttrykk for sine meninger. En av informantene sier at hun ofte har fått høre av kollegaer at sånt kan du ikke si. *Husk på de har sin kultur og den må bevares*, er kommentarer informantene ofte har fått hørt. Selv sier informantene: *Ja, bevares. Men det er ting ved denne kulturen som gjør det vanskelig for barna*. Informanten gir med dette uttrykk for at hun mener kollegaer legger for mye vekt på kultur.

Informantene er også enige om at familiene stiller seg mer positive til barnevernet og til å samarbeide når det er snakk om økonomisk bistand. Dette blir også et dilemma da barnevernet ikke driver med ren finansiering. Det skal være bekymring for omsorgen til barna før barnevernet går inn. Tiltak som barnehageplass til barna blir godtatt av foreldrene fordi de ser på det som et økonomisk gode. For informantene blir dette en vurdering. For å få innsikt i familien kan barnevernet tilby barnehageplass. Barnehagen ser barna, følger med dem og kommer i kontakt med foreldrene. Men så er det dette med økonomi og finansiering. En annen informant sier at ikke-vestlige foreldre ofte er negativ til barnevernet. Ved at man, for eksempel, hjelper familien med å utbedre noe i boligen kan man kommunisere til familien at vi ikke bare driver med tvang. På denne måten kan det hende familien blir mer positiv og samarbeidsvillig. De ser at barnevernet også er der for å hjelpe. Informanten opplever at en slik framgangsmåte ovenfor familiene ofte fører til et bedre samarbeid.

3.3.2 Bruk av tolk og kommunikasjon

Mange av de ikke-vestlige familiene barnevernet møter behersker ikke norsk eller har et begrenset ordforråd. Derfor benytter de seg ofte av tolk. Informantene beskriver dette som utfordrende. For det første kan det være vanskelig å finne en tolk familien aksepterer. Tolken kommer fra samme land som familien, og miljøet i byen er lite. Dermed er familien og tolken ofte del av det samme miljøet. Familien ønsker ofte ikke at kjente skal vite at familien er i kontakt med barnevernet. Dermed bruker informantene ofte telefontolk.

Et problem som alle informantene beskriver er at noen tolker sier mer enn det informanten ber dem om. De går utenfor arbeidsinstruksene. Noen begynner å rettlede og veilede familiene selv, andre trekker inn sin personlige fortolkning av problemet. I tillegg er noen tolker dårligere i norsk enn familien selv.

Det nevnes også at bruk av tolk kan være vanskelig fordi tolken ikke kommer til rett tid eller fordi det ikke er mulig å få tak i tolken på telefonen til avtalt tid. Da har familien kommet til barnevernkantoret og alle sitter og venter, men uten tolk kommer en ingen vei, og hele møtet må utsettes. Det hender også at tolken er på et uegnet sted med mye bråk når informantene ringer, som ute på gaten eller sammen med familien. Ikke alle tolker har bodd veldig lenge i Norge selv eller er godt integrert. Mange tolker mangler kunnskaper om det norske samfunnet. En informant sier at hun flere ganger har opplevd at tolker sier seg enig i familienes utsagn om at barnevernet kun finnes i den byen de bor i. *Det opplevde jeg senest for tre uker siden*, sier hun.

Noen språk, som somalisk, mangler ord og begreper på mange ting. Dette gjelder særlig psykiske helsespørsmål. Det finnes ingen begreper for psykiske lidelser. Da kan informantene oppleve at tolken oversetter det med galskap. Tolken er som sagt fra samme land og har kanskje heller ingen kunnskaper om psykiske lidelser. Da blir det vanskelig å forklare dette for foreldrene. Dette oppleves vanskelig også for tolken.

Nesten alle informantene var misfornøyd med kvaliteten på tolkene. De mente at noen var veldig flinke, men at det alt i alt var for dårlig nivå. En informant var derimot godt fornøyd med tolkene. Hun brukte kun telefontolk. En annen informant mente at de selv også måtte være flinkere til å sette krav til at de trengte tolker med den og den kompetansen i spesielle saker. Informanten fortalte at hun en gang hadde bestilt en tolk med gode kunnskaper og juridiske og medisinske spørsmål. Da hadde hun fått en lege som tolk, og alt hadde gått veldig

fint. Alt i alt opplevde informantene det som utfordrende å forsikre seg om at familien fikk nok informasjon og rett type informasjon, og at de forstod det som ble forklart.

Informantene opplever med andre ord en rekke utfordringer i forhold til bruken av tolk. Det at tolker oversetter mer enn det informanten sier eller mangler viktige begreper for ting informantene ønsker å ta opp, kan også bidra til utfordringer med å komme i dialog, få en felles forståelse av problemer og lignende.

3.3.3 Trusler

De to informantene som tar seg av de fleste sakene i forhold til ikke-vestlige familier ved det aktuelle barnevernkontoret, forteller at det å få trusler er vanlig. Foreldrene skiller ikke mellom dem som profesjonelle og dem som privatpersoner. Hvis det ble besluttet omsorgsovertakelse var det de personlig som hadde gjort det. De opplever å få hele miljøet etter seg, bli forfulgt i byen og oppsøkt hjemme. Begge sier at de har vært redde på jobb og følt seg så utrygge at de har sneket seg ut bakveien. De forteller også at det legger begrensninger på eget liv. De tør for eksempel i perioder ikke å vise seg i byen sammen med barna sine av redsel for at noen skal identifisere barna. De har opplevd trusler som går på at du har tatt et barn fra meg, da tar jeg et fra deg. De har også fått direkte trusler som: *Bruker du norsk lov mot oss, bruker vi muslimsk lov mot deg. Muslimsk lov er over norsk lov.* Når informantene spør hva de mener med det sier de at de har stor familie og stor bekjentskapskrets, og at de er villige til å gjøre det de må.

Informantene forteller at slike trusler skremmer dem og at de finner det særlig utfordrende at det går utover deres private liv og barna deres. Likevel sier begge at de trives i jobben og finner arbeid med ikke-vestlige familier spennende og lærerikt. Informantene mener likevel det er viktig at flere vet om denne delen av jobben:

Utdanningsinstitusjonene bør komme til oss. De må forholde seg til virkeligheten. Det gjør de ikke i forhold til hva de formidler til studentene og lærer opp studentene til. Det er et idealisert bilde av virkeligheten. Det er noe helt, helt annet vi står ovenfor når vi skal jobbe med disse familiene.

3.3.4 Betydning av sosialarbeiderens kjønn

Dette temaet har jeg valgt å ta med fordi informantene uttrykte at det kunne være vanskelig å være kvinne i møte med ikke-vestlige fedre. Også den mannlige informanten trakk frem at han mente at han hadde en fordel i arbeidet med ikke-vestlige familier, men at han også måtte gjøre seg ekstra mandig for å oppnå respekt fra fedrene.

De kvinnelige informantene trekker frem at det ofte er utfordrende for dem å komme i posisjon ovenfor fedrene i familien. Informantene sier at fedrene ikke har respekt for kvinner. En av informantene opplevde dette som særlig vanskelig i familier fra en tidligere russisk republikk. Hun ønsket ikke å spesifisere land, men opplevde at menn i dette landet hadde mer negativ holdning til kvinner enn i for eksempel afrikanske, muslimske land. Far betydret at han nektet å møte på barnevernkontoret hvis hun skulle være saksbehandler. Dette var en alvorlig sak. Selv om hun ikke mente det var riktig, fant hun det mest hensiktsmessig i forhold til barna at en mannlig kollega tok over som saksbehandler. Hun forklarte:

Når faren kom i møte med en mann hadde han en helt annen respekt. Han lyttet til hva barnevernet var bekymret for. Min mannlige kollega fikk en helt annen posisjon i forhold til denne faren. Jeg selv hadde jobbet i ett år og bare møtt veggen.

Den mannlige informanten trekker også frem at det nok er lettere for ham å komme i posisjon i noen av familiene. Han sier at han ovenfor fedrene ofte passer på å være tydelig og litt autoritær fordi han på denne måten opplever å få respekt. Dette har ikke de kvinnelige barnevernarbeiderne samme mulighet til, da fedrene ikke viser kvinner samme respekt. I Norge er likestilling mellom kjønn lovfestet, og kvinner har rett til å utføre samme type arbeid som menn. Når barnevernet møter fedre med et slikt syn utfordrer det våre forestillinger og verdier knyttet til likestilling.

3.3.5 Å prate med barna

Informantene sier at det er utfordrende å prate med barna i disse familiene. Informantene forteller at barna ofte oppleves som underkuet. Dette gjelder særlig jentene. Når barnevernet er på hjemmebesøk har de lov til å prate med barna alene. Men de opplever ofte at barna sier lite eller er blitt instruert av foreldrene om hva de eventuelt skal si. En av informantene forteller:

Når vi er på hjemmebesøk og skal snakke med barna, er ikke det den rette plassen for å ta opp vanskelige ting. Dette er nettopp fordi at vi ikke skal gjøre det vanskelig for

barna. Tar vi opp vanskelige ting, og så drar, kan det bli et helvete hjemme for barna. Snakker en med barna alene, kan en få et bedre bilde, men det er ofte tøft fordi barna kommer i en lojalitetskonflikt. Noen får juling om de er for åpne også. Det gjør de.

Informanten formidler at det er utfordrende å snakke med barna også fordi det kan få negative konsekvenser for dem. Han sier at det å snakke med barna på den ene siden kan gi barnevernet et bedre bilde av barnas situasjon. På den andre siden kan det gi dem i problemer i forhold til foreldrene, og noen opplever å få juling etter at barnevernet har gått. Noen av informantene føler at det virker som om barna ønsker å fortelle men at de er usikre på om de kan stole på dem. *Foreldrene uttrykker seg jo negativt om barnevernet ovenfor barna, så hvorfor skal barna stole på oss?* sier en. I tillegg kommer barna i en lojalitetskonflikt i forhold til foreldrene.

Informantene formidler det som utfordrende å komme i dialog med barna når ikke foreldrene er til stede. De sier at det også er problematisk at de barna som snakker er veldig instruerte av foreldrene.

4. Oppsummerende analyse og konklusjon

I mine intervjuer har jeg sett på hvilke utfordringer barnevernet opplever i møter med ikke-vestlige familier. Jeg vil imidlertid understreke at min undersøkelse handler nettopp om ikke-vestlige familier med en type problematikk som gjør at de er i kontakt med barnevernet. Disse familiene utgjør bare en liten del av de mange ikke-vestlige familier i Norge. Flertallet av disse familiene takler overgangen til et liv i Norge på en god måte. Likevel var det slik at noen tema ble spesielt fremtredende i mitt materiale, og dette var neppe tilfeldig. Jeg vil derfor se litt nærmere på mulige grunner til dette. De temaene som ble fremtredende handlet om ulike syn på barn, oppdragelse, familien, vold, kjønn og forståelsen på velferdsstaten. En kan på mange måter si at det er logisk at disse temaene kommer opp, i og med at de er aktuelle innen barnevernet. Det kan hende de samme temaene ville kommet opp også om jeg hadde spurt i forhold til etnisk norske familier. Samtidig vet man at disse temaene handler om verdier som er forskjellig fra samfunn til samfunn.

Qureshi (2009) sier noe om *hvordan normer, verdier og oppfatninger i en kultur kan være så selvinnslysende og selvsagte for de som tilhører kulturen, at en ikke behøver å tenke noe videre*

på dem (s. 208). De oppfatningene vi har kan være selvfølgelig og riktige for oss, men de behøver ikke være det for andre mennesker.

I vårt samfunn er synet på barn som autonome personer viktig, sammen med likestilling, nulltoleranse for vold, og stor enighet om at velferdsstatens inngrepen i det personlige liv som et nødvendig onde. Mine informanter snakket i hovedsak om familier fra Nord-Irak, Somalia og en del tidligere russiske republikker. Dette er land hvor disse verdiene ikke er like viktige. Dermed er det kanskje naturlig at det oppstår en del utfordringer når disse familiene skal integreres i det norske samfunn, og at de temaene som kom frem viser noen av de største ulikhetene mellom kulturene, og dermed gir grunnlag for utfordringer.

En rapport fra Utlendingsdirektoratet forteller at:

Diskriminering av innvandrere er et vanlig fenomen i Norge, særlig på bolig og arbeidsmarkedet. Vanskeligheter knyttet til godkjenning av utdanning fra hjemlandet kan også være en hindring for å komme inn på arbeidsmarkedet (Gelius 2001).

Når en ser på dette må en huske at diskriminering, stigmatisering og ekskludering også kan være en årsaksforklaring på utfordringene barnevernet møter. Mange ikke-vestlige familier opplever også å leve med dårlige sosioøkonomiske forhold. Qureshi (2003) viser til tall fra SSB³ som sier at ikke-vestlige barn, som lever under dårlige sosioøkonomiske forhold, er overrepresentert i barnevernet.

Informantene selv trekker frem mange ulike temaer de finner utfordrende, men det som går igjen i forhold til dem alle er utfordringen med å komme i dialog med foreldrene. Dette forklares med manglende kunnskap hos familiene; mangelfull språkkompetanse, kulturell kompetanse og kompetanse om det norske samfunnet. Problemet ligger dermed på mange måter, slik de fremstiller det, hos "de andre" Hvis en snur litt på dette kan en spørre seg seg hvorfor ikke-vestlige mangler denne kompetansen? Kan det være noe med måten de profesjonelle i velferdsstaten kommuniserer denne kunnskapen på som ikke fungerer for denne gruppen? Kan man gjøre det på andre og bedre måter? Eller er det rett slik at familiene ikke ønsker å lære?

³ Statistisk Sentralbyrå

Avslutning

I min undersøkelse har jeg undersøkt hvilke utfordringer barnevernet opplever i møte med ikke-vestlige familier. Jeg har gjennom analysen kommet frem til noen tema informantene fremhever som spesielt utfordrende i arbeidet med disse familiene. Utfordringene som ble trukket frem var at informanten og foreldrene hadde ulike syn på barn, oppdragelse, familien, vold, kjønn og ulik forståelse av velferdsstaten. Det som gikk igjen innen alle temaene var hvordan informantene opplevde det som vanskelig å komme i dialog med foreldrene og komme frem til en felles forståelse av situasjonen

I empiridelen ser vi hvordan informantene veksler mellom og balanserer, både i sin fremstilling av hvordan de ser på og håndterer problemene, det å legge vekt på å ta hensyn til ”de andres” kultur og legge vekt på at ”de” må tilnærme seg det norske samfunnet. Vi ser at informantene sliter med å ikke havne i fallgruvene der en enten legger for lite eller for mye vekt på kultur. Det virker utfordrende for informantene og finne en måte å anerkjenne kulturelle forskjeller på samtidig som en tar hensyn individers rettigheter og verdighet.

Vi ser også hvordan informantene trekker inn vårt samfunns ideologier med hensyn til familie, barneoppdragelse, likestilling mellom kjønn, toleranse og lignende, og måler det opp mot ” de andres” praksiser. Dette gir grunnlag for å konstruere skiller mellom ”dem” og ”oss”. I mine intervjuer ser det ut til at slike stereotypier til dels er gjeldende. For eksempel gjelder det hvordan informantene snakker om ”de andres” praksiser i forhold til barn, at de ser på barn som deres eiendom og ”ferdig med det!”

Det er vanskelig å si om det jeg har kommet frem til også vil gjelde i andre sammenhenger. Min undersøkelse inkluderte kun fire informanter og hadde dermed et begrenset utvalg. I tillegg omhandlet informasjonen som kom frem kun en liten andel ikke-vestlige land. Alle informantene i undersøkelsen kom også fra samme barnevernkontor i samme by. Ulike arbeidssteder kan ha ulik kultur og praksis innad på arbeidsplassen. Det hadde derfor vært interessant og undersøkt flere barnevern i flere ulike deler av landet for å finne ut om mine resultater vil være gjeldende også andre steder.

Litteraturliste

Bøker og artikler

- Aarset, Monica Fivem, Lidén, Hilde og Seland, Idunn. *Ungdom med Innvandrerbakgrunn. Verdier, normdannelse og livsvalg– en kunnskapsstatus*. IMDi-rapport 10-2008.
- Bjertnæs, Marte Kristine. *Innvandring og innvandrere 2000*. Lastet ned fra http://www.ssb.no/emner/02/sa_innvand/arkiv/sa33/sa-33-inn.pdf den 27.11.10.
- Bredal, Anja [2009], i Eide m.fl [2009]. *Barnevernet og minoritetjenters opprør*. Artikkel fra boka *Over profesjonelle barrierer* 1. utgave. Gyldendal norsk forlag.
- Eriksen, Thomas Hylland & Torunn Arntsen Sørheim. *Kulturforskjeller i praksis - perspektiv på det flerkulturelle Norge*. 4. utgave [2006]. Gyldendal akademisk, Oslo.
- Fuglseth, Kåre og Skogen, Kjell. *Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk*. 2. opplag [2007]. Cappelen Akademisk Forlag.
- Gelius, Einar. *Diskriminering av innvandrere på arbeidsmarkedet*. Kommunal- og regionaldepartementet.
- Gullikstad, Berit og Tønnessen, Ragnhild. *Kjønn, etnisitet og likestilling*. Lastet ned fra <http://ndla.no/node/10227> den 06.12.10.
- Hagen, Gerd og Qureshi, Naushad Ali. *Etnisitet i sosialt arbeid*. 1 utgave. [1996]. Tano Aschehoug.
- Halvorsen, Knut. *Forskningsmetode for helse- og sosialfag-en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. utgave [2002]. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag.
- Horn Hanssen, Anne Britt. *Kulturforskjeller*. Lastet ned fra <http://www.unicef.no/site/4/Fagstoff+om+barn/Kulturforskjeller> den 06.12.10.
- Høydahl, Even. *Vestlig og ikke-vestlig – ord som ble for store og gikk ut på dato* Lastet ned fra <http://www.ssb.no/ssp/utg/200804/15/> den 23.11.10.
- Jørgensen, Harald og Van der Weele, Judith [2009], i Eide m.fl [2009]. *Vold i storfamiliekontekst- erfaringer fra Alternativ til Vold*. Artikkel fra boka *Over profesjonelle barrierer*. 1. utgave. Gyldendal norsk forlag.

- Qureshi, Naushad Ali, i Eide m.fl [2009]. Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. Artikkel fra boka Over profesjonelle barrierer. 1. utgave. Gyldendal norsk forlag.
- Qureshi, Naushad Ali. *Unge etniske minoriteter- mestring og stolthet*. Publisert 13.10.2003 på utrop.no.
- Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse- en innføring i kvalitativ metode*. 3. utgave [2009]. Bergen, Fagbokforlaget.
- Thomsen, K. Michael og Rød Larsen, Bente. *En innvandrer krysser våre spor*. 1. utgave, 2. opplag [1999]. Gyldendal.
- Van der Weele, Judith, Jørgensen, Harald og Ansar, Nadia. *Etnisitet og familievold*. Alternativ til Vold [2007].

Annen litteratur

- *Asyl/ minoritet/ urbefolkning*. Lastet ned fra http://www.barneombudet.no/temasider/asyl_minoritet/ den 22.11.10.
- *Likestilling mellom kjønnene*. Lastet ned fra <http://introbokmal.cappelendamm.no/c26372/artikkel/vis.html?tid=26477> den 05.12.10.
- *Minoriteter*. Lastet ned fra http://www.ung.no/minoriteter/243_Minoriteter.html den 22.11.10.
- NOU 2000: 14. *Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge. Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 30. april 1998*. Avgitt til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 8. mai 2000.
- *Personvernombudet for forskning*. Lastet ned fra <http://www.nsd.uib.no/personvern/> den 26.11.10.
- St.meld. nr. 49 (2003-2004). 1.8.5 Fritidsaktiviteter. *Mangfold gjennom inkludering og deltakelse*.

Vedlegg

Intervjuguide barnevernet

Tema: utfordringer i møte med ikke-vestlige barn, ungdom og deres familier.

1. Litt løst prat

2. Rammesetting

- Si noe kort om tema for samtalen
- Forklar hvordan intervjuet og informasjonen skal brukes
- Påpeke taushetsplikten, bruk av lydopptaker og anonymitet en gang til
- Spør om noe er uklart eller om respondenten har noen spørsmål før vi begynner
- Få fram at jeg er klar over at det kan være vanskelig for noen å reflektere om dette temaet, da det på mange måter er et ømtålig tema. Hva tenker du om det?
- Forklare hva jeg mener med begrepet ikke-vestlige innvandrere og begrunnet begrepet?
- Hva synes du om dette?

3. Bakgrunn

- Utdanning
- Hvor lenge har du jobbet her?
- Arbeidserfaring i forhold til temaet – hva slags problemstillinger har det dreid seg om?
- Jobber du med barn og familier eller ungdom?

4. Hoveddel

- Hva slags utfordringer har vært knyttet til disse sakene?
- Hva er likheter/forskjeller mellom utfordringer knyttet til disse sakene og tilsvarende hvor det er etnisk norske involvert?
- Hvilke andre typer utfordringer har du møtt i forhold til denne kategorien?
- Noen grupper innen kategorien som skiller seg ut? På hvilken måte? For eksempel knyttet til botid i Norge, bakgrunn for å komme til Norge (flyktning, asyl, etc.), land/region, utdanningsnivå etc.
- Finnes det noen "typiske" problemer denne kategorien kommer med? Hvorfor tror du det er slik?

- Hvordan opplever du forholdet mellom din oppfatning av problemet og klientenes oppfatning av problem og løsninger?
- Hvordan opplever du deres forståelse av det norske velferdsapparatet?
- På hvilken måte innvirker det på hvordan møtet med klientene foregår?
- Hvilke misforståelser har du opplevd i denne sammenheng?
- Føler du at du må ta noen særlige hensyn i arbeidet med ikke-vestlige innvandrere? Forklar.
- Forbereder du deg på en spesiell måte før første møte med ikke-vestlige innvandrere?
- Noen utfordringer i forhold til kommunikasjon og bruk av tolk? Forklar og gi eksempler.
- Hvordan er tilgjengeligheten av tolker, både praktisk og økonomisk?
- Bruker dere noen spesielt tilrettelagte tiltak ovenfor ikke-vestlige innvandrere? Hvis ja, forklar
- Syn på etnisk matching i arbeidet med ikke-vestlige innvandrere.
- Hvordan vurderer du bruk av ”norske” fosterhjem og institusjoner for denne gruppen?
- Hvordan vurderer du barnevernets kunnskaper om denne gruppen?
- Et flerkulturelt og kultursensitivt barnevern. Hva legger du i dette?
- Hvordan settes søkelyset på denne typen problemstillinger på din arbeidsplass?
- Hva ser du på som de største utfordringene med å hjelpe denne kategorien klienter?
- Hvordan er samarbeidet med andre etater/instanser for å løse klientenes problemer? (Spesielle utfordringer knyttet til denne kategorien)
- Hva slags kompetanse/ressurser er nødvendige for bedre å håndtere utfordringer knyttet til denne gruppen?

5. Oppsummering og avslutning

- Oppsummere funn og få svar på om jeg har tolket riktig
- Spørre om ting jeg har glemt eller ønsker utdypet.
- Ønsker respondent å spørre om noe, si noe mer eller utdype noe?